Krzysztof Żarna¹

Wojciech Kosior²

Naruszenia konstytucyjnych praw mniejszości węgierskiej w Republice Słowackiej w latach 1994–1998

Słowa kluczowe: Republika Słowacka, Republika Węgierska, mniejszość węgierska, mniejszości narodowe i grupy etniczne, Vladimír Mečiar

Keywords: Slovak Republic, Republic of Hungary, Hungarian minority, national minorities and ethnic groups, Vladimír Mečiar

Streszczenie

Republika Słowacka jest państwem, w którym znaczny odsetek populacji stanowią osoby narodowości węgierskiej. Celem artykułu jest analiza przypadków naruszeń konstytucyjnych praw i wolności mniejszości węgierskiej w latach 1994–1998. Zarówno uchwalona w 1992 r. Konstytucja Republiki Słowackiej, jak i akty prawa międzynarodowego, którego Słowacja jest stroną, gwarantują mniejszościom narodowym i grupom etnicznym prawa i wolności. W latach 1994–1998 w Słowacji władzę sprawował koalicyjny rząd z premierem Vladimírem Mečiarom, którego polityka doprowadziła do izolacji Słowacji na arenie międzynarodowej. W okresie tym polityka rządu słowackiego miała na celu z jednej strony całkowitą marginalizację opozycji a z drugiej ograniczanie praw słowackich Węgrów. W opracowaniu wykorzystano metodę studium przypadku i analizę instytucjonalno-prawną.

¹ ORCID ID: 0000-0002-6965-8682, doktor habilitowany, Zakład Stosunków Międzynarodowych i Praw Człowieka, Instytut Nauki o Polityce, Kolegium Nauk Społecznych, Uniwersytet Rzeszowski. E-mail: zrnk75@wp.pl.

² ORCID ID: 0000-0002-4710-4523, doktor, Zakład Prawa Rzymskiego, Instytut Nauk Prawnych, Kolegium Nauk Społecznych, Uniwersytet Rzeszowski. E-mail: wjkosior@ur.edu.pl.

Abstract**Violations of constitutional rights of the Hungarian minority
in the Slovak Republic in the period 1994–1998**

The Slovak Republic is a state in which a significant proportion of the population is of Hungarian nationality. The aim of the article is to analyse cases of violations of the constitutional rights and freedoms of the Hungarian minority between 1994 and 1998. Both the constitution of the Slovak Republic, adopted in 1992, and the acts of international law to which Slovakia is a party guarantee the rights and freedoms of national minorities and ethnic groups. Between 1994 and 1998, Slovakia was ruled by a coalition government headed by Prime Minister Vladimír Mečiar, whose policies led to Slovakia's isolation in the international arena. During this period, the policy of the Slovak government aimed, on the one hand, at completely marginalising the opposition and, on the other, at restricting the rights of Slovak Hungarians. The study uses the case study method and institutional-legal analysis.

I. Wstęp

W artykule przedstawiono prawa i wolności mniejszości narodowych i grup etnicznych, które zawarte są w ustawie zasadniczej Republiki Słowackiej. Jego celem jest analiza przypadków naruszeń konstytucyjnych praw mniejszości węgierskiej w Republice Słowackiej. Zakres czasowy obejmuje lata 1994–1998, czyli okres koalicyjnych rządów Ruchu na rzecz Demokratycznej Słowacji (HZDS), Słowackiej Partii Narodowej (SNS), Zrzeszenia Robotników Słowacji (ZRS) z premierem Vladimírem Mečiarom.

Artykuł opiera się na założeniu, że polityka rządu V. Mečiara była ukierunkowana na marginalizację mniejszości węgierskiej, która stanowiła znaczny odsetek ludności Słowacji. Konsekwencją tej polityki była eskalacja konfliktów w bilateralnych relacjach pomiędzy Republiką Słowacką a Republiką Węgierską. Naruszenia konstytucyjnych praw mniejszości narodowych i grup etnicznych spowodowały krytykę ze strony Rady Europy, OBWE, UE oraz NATO, czego konsekwencją była izolacja Słowacji na arenie międzynarodo-

wej a przede wszystkim wypadnięcie z grona państw zaawansowanych w procesie akcesji do struktur euroatlantyckich.

W artykule zastosowano metodę instytucjonalno-prawną w celu analizy ustawy zasadniczej, aktów prawnych i dokumentów. Metoda studium przypadku pozwoliła na analizę statusu mniejszości węgierskiej w Słowacji pod kątem naruszeń konstytucyjnych praw i wolności.

II. Prawa mniejszości narodowych i etnicznych w Konstytucji Republiki Słowackiej

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie związane z mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Słowacji jest Konstytucja, przyjęta we wrześniu 1992 r. zawiera ona postanowienia, które były ukierunkowane na regulację praw mniejszości narodowych w Słowacji. Zgodnie z art. 12 wszyscy ludzie są wolni i równi a podstawowe prawa i wolności nie mogą być naruszane, są niezbywane, nie ulegają również przedawnieniu i uchyleńiu. Ponadto podstawowe prawa i wolności są gwarantowane na terytorium Republiki Słowackiej każdemu, m.in. bez względu na rasę, kolor skóry, język, wiarę i religię, przekonania polityczne bądź inne, pochodzenie narodowe, przynależność do grupy narodowościowej lub etnicznej. Nikogo nie można z tych powodów krzywdzić, stawiać w sytuacji uprzywilejowanej albo dyskryminować. Dodatkowo zagwarantowano każdemu prawo do swobodnego decydowania o swojej narodowości, zakazując przy tym wywierania wpływu na tę decyzję i wszelkich form nacisku zmierzających do wynarodowienia³.

Ponadto Konstytucja Republiki Słowackiej zawiera odrębny dział „Prawa mniejszości narodowych i grup etnicznych”, który składa się z dwóch artykułów. W art. 33 stwierdzono, że przynależność do jakiejkolwiek mniejszości narodowej lub grupy etnicznej nie może przynosić nikomu szkody⁴. Natomiast zgodnie z art. 34 obywatelom należącym do mniejszości narodowych lub grup etnicznych gwarantuje się wszechstronny rozwój, zwłaszcza prawo wspólnego z innymi członkami mniejszości albo grupy rozwijania własnej kultury, prawo rozpowszechniania i otrzymywania informacji w ojczystym

³ Art. 12 ust. 1–4 Ústava Slovenskej republiky, Ústavný zákon č. 460/1992 Zb.

⁴ Ibidem, art. 33.

języku, stowarzyszania się w organizacjach narodowościowych, zakładania i utrzymywania instytucji oświatowych i kulturalnych. Ponadto obywatelom należącym do mniejszości narodowych lub grup etnicznych zagwarantowano na warunkach określonych w ustawie, oprócz prawa do poznania języka państwowego także: prawo do edukacji w ich języku, prawo używania tego języka w kontaktach urzędowych oraz prawo uczestnictwa w rozwiązywaniu spraw dotyczących mniejszości narodowych i grup etnicznych. Poza tym wyraźnie stwierdzono, że realizacja praw obywateli należących do mniejszości narodowych i grup etnicznych gwarantowanych w konstytucji Republiki Słowackiej nie może prowadzić do zagrożenia suwerenności i jedności terytorialnej Republiki Słowackiej oraz dyskryminacji pozostałych obywateli⁵. Konrad Walczuk podkreśla, że sam fakt wyodrębnienia w ustawie zasadniczej tytułowego zagadnienia świadczy o wadze, którą przypisywali mu słowaccy prawodawcy⁶.

III. Naruszenia konstytucyjnych praw i wolności mniejszości węgierskiej

Jedną z najważniejszych kwestii do rozwiązania w Europie Środkowej była sytuacja mniejszości węgierskiej. Biorąc pod uwagę Słowację, to w 1991 r. 14% populacji tego państwa stanowili przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych. Najliczniej reprezentowana była mniejszość węgierska 520 528 obywateli (około 9,7%)⁷. Rząd węgierski już w 1990 r. nadawał mniejszości węgierskiej w ościennych państwach fundamentalne znaczenie w swojej polityce zagranicznej. Kontrowersje wzbudziła tzw. ustawa językowa z 25 listopada 1990 r. podnosząca język słowacki do rangi języka urzędowego. Stanowiła ona, że w gminach o udziale mniejszości minimum 20% mogą oni

⁵ Ibidem, art. 34, ust. 1–3.

⁶ K. Walczuk, *Mniejszości narodowe i etniczne na Słowacji – aspekt prawny*, Warszawa 2020, s. 10.

⁷ Štatistický úrad Slovenskej republiky, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001. Základné údaje, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2001, <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=5835>, 20.05.2021. 2019. Por. G. Janusz, *Statystyczny obraz mniejszości narodowych we współczesnej Europie*, [w:] *Mniejszości narodowe i etniczne w procesach transformacji oraz integracji*, red. E. Michalik, H. Chałupczak, Lublin 2006, s. 41; P. Podolák, *Národnostné menšiny v Slovenskej republike. Z hľadiska demografického vývoja*, Martin 1998, s. 12.

posługiwać się językiem macierzystym w urzędach, ale urzędnicy państwowi nie są zobowiązani do jego znajomości a wszystkie dokumenty publiczne muszą być sporządzone w języku słowackim⁸.

Na sytuację Węgrów niekorzystnie wpłynął nowy podział administracyjny, tereny przez nich zamieszkanie podzielono 5 regionów i przyłączono do obszarów etnicznie słowackich. W efekcie tylko w jednym mniejszość węgierska nieznacznie przekroczyła 20% populacji⁹. W związku z tym przedstawiciele węgierskich partii mniejszościowych wystosowali 31 sierpnia 1993 r. list do Rady Europy, w którym wskazywali na fakt, że władze słowackie nie respektują praw mniejszości narodowych i etnicznych¹⁰.

Czynnikiem, który negatywnie odbił się na wzajemnych słowacko-węgierskich relacjach była ustawa o języku państwowym z 1995 r. Dla obywateli innej narodowości niż słowacka powstała przeszkoda w używaniu języka macierzystego. Językowi słowackiemu jako państwowemu przyznano pierwszeństwo przed innymi używanymi w państwie. Ustawa wprowadzała regulacje odnośnie zakresu stosowania języka w kontaktach urzędowych, mediach, siłach zbrojnych, policji, sądownictwie, podczas imprez kulturalnych oraz zgromadzeń. Ponadto ustawa o języku państwowym wprowadzała przepisy przewidujące kary finansowe za naruszenie reguł i przepisów ustawowych¹¹. Sąd Konstytucyjny w Koszycach zdecydował, że jeden z artykułów mówiący o tym, że podanie skierowane przez obywatela grupy mniejszościowej do organu państwowego musi być napisane w języku słowackim, jest niezgodny z konstytucją¹².

Pomimo tego rząd V. Mečiara nie podjął kroków w kierunku znowelizowania ustawy. Po wejściu jej w życie doszło do protestów mniejszości węgierskiej, a premier Węgier Gyula Horn ostrzegł Słowację przed pogorszeniem

⁸ Zákon Slovenskej národnej rady o úradnom jazyku v Slovenskej republike (S.z. 1990, č. 428).

⁹ W. Eder, *Polityka republiki Słowackiej wobec węgierskiej mniejszości narodowej a Unia Europejska i NATO*, „Sprawy Narodowościowe” 2000, z. 12–13, s. 157.

¹⁰ K. Żarna, *Od Mečiara do Dzurindy. Główne kierunki polityki zagranicznej Republiki Słowackiej w latach 1993–2002*, Rzeszów 2015, s. 250.

¹¹ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky z 15. novembra 1995 o štátnom jazyku Slovenskej republiky (Z.z. 1995, č. 270).

¹² Ústavný súd Slovenskej republiky, Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, 1.04.1996, I ÚS 19/96.

stosunków dyplomatycznych. Jego zdaniem ustawa była sprzeczna z podpisanym przez Bratysławę słowacko-węgierskim traktatem o przyjaźni oraz Konwencją Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Politycy węgierscy zapowiedzieli interwencję w Radzie Europy¹³.

W 1995 r. Ministerstwo Kultury zmieniło formę pomocy państwa dla rozwoju kultury mniejszości narodowych. Dotacje dla węgierskich instytucji zostały zmniejszone o połowę. W efekcie część z nich przestała istnieć. Spośród kilkunastu węgierskojęzycznych wydawnictw żadne nie było dofinansowane przez państwo¹⁴. Rząd V. Mečiara wspomagał także wkładki dodawane do wydań słowackich dzienników, które były przeznaczone dla mniejszości narodowych, opracowane w ich językach. Nie otrzymał środków dziennik mniejszości węgierskiej „Ůj Szó” zaś znaczne kwoty wpłynęły do gazet prorządowych jak „Slovenská Republika” czy „Hlas ľudu”. W ten sposób doszło do sytuacji, gdy w gazecie ukazywała się wkładka zwana narodowościową, w której słowaccy Węgrzy mogli znaleźć wrogie sobie artykuły.

19 marca 1995 r. w Paryżu podpisano dwustronny Układ o dobrym sąsiedztwie i przyjacielskiej współpracy pomiędzy Republiką Słowacką a Republiką Węgierską. Z inicjatywy Węgier do traktatu włączono Rekomendację Rady Europy nr 1201¹⁵ dotyczącą praw mniejszości narodowych. Określono też dokumenty, które miały być podstawą polityki mniejszościowej w obu państwach: Konwencję Ramową o ochronie mniejszości narodowych Rady Europy¹⁶, Dokument kopenhaski spotkania konferencji w sprawie ludzkiego wymiaru KBWE¹⁷, Deklarację praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych Organizacji Narodów Zjed-

¹³ K. Žarna, *From a Conflict to Normalization? The Politics and Government of Vladimír Mečiar and Mikulas Dzurinda in Slovakia towards the Republic of Hungary in 1993–2002*, „Atheneaeum. Polish Political Science Studies” 2011, nr 30, s. 168.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Recommendation 1201 (1993) on an additional protocol on the rights of national minorities to the European Convention on Human Rights, <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta93/EREC1201.htm> (8.05.2021).

¹⁶ Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych sporządzona w Strasburgu 1 lutego 1995 r. (Dz.U. 2002, Nr 22, poz. 210).

¹⁷ Document of the Copenhagen meeting of the Conference on the human dimension of the CSCE, <http://www.osce.org/odihr/elections/14304?download=true> (18.12.2019).

noczonych¹⁸. Zawarto klauzulę antydyskryminacyjną określającą równość obywateli oraz stosowanie wobec nich zasad tolerancji bez względu na przynależność etniczną, religijną i językową. Określono prawa mniejszości narodowych: do swobodnego określania przynależności do mniejszości narodowych; wyrażania, kultywowania i rozwijania etnicznej, kulturowej, językowej i religijnej tożsamości; zakładania i utrzymywania własnych stowarzyszeń oświatowych, kulturalnych i religijnych, a także partii politycznych; udziału w decyzjach dotyczących mniejszości lub regionów zamieszkanym przez mniejszości na poziomie regionalnym i krajowym, zakaz dyskryminacji z powodu przynależności do mniejszości narodowej; Uregulowano również prawa językowe mniejszości¹⁹.

Na mocy traktatu przedstawiciele mniejszości na Węgrzech i Słowacji mieli prawo do swobodnego używania języka macierzystego w mowie i piśmie w życiu prywatnym i publicznym; wskazano na prawo do używania języka w kontaktach urzędowych z urzędami publicznymi oraz w postępowaniu przed sądami; stosowania w tym języku nazw miejscowości, w których zamieszkują, nazw ulic i innych terenów publicznych oraz topograficznych nazw, inskrypcji i informacji na terenach publicznych; zapisu oraz używania imion i nazwisk w brzmieniu języka macierzystego; nauki języka lub nauczania w tym języku w systemie oświatowym państwa; dostępu do informacji w języku macierzystym; posiadania własnych mediów; dostępu do publicznych mediów bez dyskryminacji. Zobowiązano się do powstrzymywania się od polityki i praktycznych działań mających na celu asymilację osób należących do mniejszości²⁰.

Zaniepokojenie Węgrów na Słowacji wywołała nowelizacja kodeksu karnego zwana Ustawą o ochronie Republiki, która zaostrzała kary za organizowanie zgromadzeń zagrażających bezpieczeństwu, suwerenności lub konstytucyjnemu ustrojowi państwa. Wysokie kary przewidziano za szerzenie za granicą nieprawdziwych informacji o Słowacji. Doprowadziło to do sytu-

¹⁸ Deklaracja praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych ONZ, Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 47/135 przyjęta i proklamowana 10 grudnia 1992 r., <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1992b.html> (7.05.2021).

¹⁹ *Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou*, Z. z. 1997, č. 115.

²⁰ G. Janusz, *Ochrona praw mniejszości narodowych w Europie*, Lublin 2011, s. 551.

acji, w której można było skazać na pozbawienie wolności każdego, kto niepochlebnie wypowiadał się o rządzie w zagranicznych mediach lub zorganizował zgromadzenie, na którym dyskutowano nad problemem dyskryminacji mniejszości narodowych na Słowacji²¹. Ostatecznie nowelizacja ta została odrzucona przez parlament w lutym 1997 r.

Znowelizowano ustawę o symbolach państwowych²². Odegranie hymnu obcego państwa na terytorium Słowacji było karane chyba, że miało miejsce podczas oficjalnej wizyty dyplomatycznej. Regulacja ta wywołała protesty przedstawicieli mniejszości narodowych²³.

Konflikt na linii rząd słowacki – mniejszość węgierska zaostrzył się jeszcze bardziej w czerwcu 1997 r. wskutek tzw. bojkotu świadectw. Kilka tysięcy uczniów pochodzenia węgierskiego, uczęszczających do słowackich szkół z węgierskim językiem wykładowym odmówiło przyjęcia świadectw. Było to spowodowane zarządzeniem Ministerstwa Szkolnictwa o zastąpieniu dotychczasowych świadectw dwujęzycznych świadectwami wyłącznie w języku słowackim²⁴. Odwołano też dyrektorów, którzy protestowali przeciwko likwidacji dwujęzycznych świadectw.

Łamanie praw mniejszości na Słowacji było nagłaśnianie przez sprawnie funkcjonującą dyplomację węgierską. Kwestię Węgrów słowackich wielokrotnie podnoszono na forum Rady Europy, OBWE oraz UE. Antydemokratyczny zwrot Słowacji spowodował wypadnięcie tego państwa z pierwszej grupy państw zaproszonych do członkostwa w NATO w 1997 r. Została potępiona w rezolucji Parlamentu Europejskiego. Rząd V. Mečiara odrzucił rezolucję, uznając ją za ingerencję w wewnętrzne sprawy i oświadczył, że nikt nie może odbierać Słowacji prawa uznania własnego języka za narodowy. Pozytywnych efektów nie przyniosła też wizyta Wysokiego Komisarza OBWE ds. mniej-

²¹ W. Eder, op.cit., s. 158.

²² Zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 63/1993 Z. z. o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 240/1994 (Z.z. 1996, č. 273).

²³ S. Wojciechowski, *Mniejszość węgierska w Europie Środkowo-Wschodniej*, „Sprawy Narodowościowe” 2001, z. 18, s. 71.

²⁴ K. Žarna, *From a Conflict...*, s. 170. Na temat węgierskiego szkolnictwa w Słowacji zob.: B. László, *Maďarské národnostné školstvo*, [w:] *Maďari na Slovensku (1984–2004). Súhrnná správa. Od zmeny režimu po vstup do Európskej únie*, red. J. Fazekas, P. Hunčík, Šamorín 2008, s. 200–263.

szości narodowych na Słowacji. Rząd V. Mečiara kontynuował swoją politykę nie zważając na rosnącą izolację na arenie międzynarodowej²⁵.

Do poważnego konfliktu doszło w czasie spotkania G. Horna i V. Mečiara, nie doszło wówczas do konkretnych ustaleń w sprawie mniejszości węgierskiej. G. Horn wręczył V. Mečiarowi memorandum przedstawiające kwestie wymagające rozwiązania, m.in. ustalenia składu międzyrządowej komisji ds. kontroli praw mniejszości. W odpowiedzi premier Słowacji zaproponował mniejszościom słowackiej i węgierskiej w obu państwach przesiedlenie do „macierzy”, jeśli tylko wyraziłyby taką wolę²⁶.

IV. Przełomowe wybory

W 1998 r. odbyły się wybory do Rady Narodowej Republiki Słowackiej. 15 mandatów zdobyła Partia Koalicji Węgierskiej (SMK), która weszła w skład tzw. szerokiej koalicji posiadającej 93 mandaty w parlamencie. Szef nowego rządu Mikuláš Dzurinda zdawał sobie sprawę, że poprawa losu słowackich Węgrów jest konieczna do polepszenia wizerunku Słowacji na arenie międzynarodowej. Tylko dzięki zagwarantowaniu przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych, Słowacja mogła przełamać izolację międzynarodową. Ważnym gestem na drodze normalizacji stosunków słowacko-węgierskich było powołanie w skład koalicji rządowej przedstawicieli Węgrów słowackich. Węgrom szczególnie zależało na resorcie rolnictwa, ponieważ słowackie rolnictwo było skoncentrowane na południu państwa, gdzie były największe skupiska mniejszości węgierskiej²⁷. W nowym rządzie przedstawiciele tej mniejszości otrzymali stanowiska wicepremiera ds. mniejszości narodowych, praw człowieka i rozwoju regionalnego (Pál Csáky). Teki ministerialne otrzymali też István Harna i László Miklós²⁸. Z jednej strony był to przyjazny gest w stronę Budapesztu, z drugiej jednak słowaccy Węgrzy byli M. Dzurindzie niezbed-

²⁵ M. Herman, *Słowacja między Wschodem a Zachodem*, „Przegląd Zachodni” 2000, nr 4, s. 161.

²⁶ R. Łoś, *Polityka zagraniczna Słowacji*, Łódź 2007, s. 106.

²⁷ K. Żarna, *Mniejszość węgierska w polityce rządu Republiki Słowackiej w latach 1993–1998*, „Politeja” 2020, nr 3, s. 295.

²⁸ G. Mesežnikov, *Vnútropolitický vývoj a systém politických strán*, [w:] *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti*, red. G. Mesežnikov, M. Ivantyšin, Bratislava 1999, s. 25.

ni do przeprowadzenia całego pakietu reform. György Varga uważa, że obecność mniejszości węgierskiej na Słowacji miała swoje zalety. W jego ocenie tamtejsi Węgrzy znają i rozumieją Słowaków znacznie lepiej niż Węgrzy żyjący na Węgrzech i właśnie w tym okresie nadarzyła się okazja aby to wykorzystać. Zwrócił uwagę na fakt, że w wyborach przegrały te siły polityczne, które rozgrywały kartę węgierską²⁹. Do końca nie można w tym miejscu zgodzić się ze zdaniem węgierskiego politologa, ponieważ zarówno HZDS i SNS osiągnęły wysokie poparcie w wyborach parlamentarnych 1998 r.

V. Zakończenie

Konstytucja Republiki Słowackiej uchwalona we wrześniu 1992 r. zawierała szereg uregulowań, które gwarantowały prawa i wolności mniejszościom narodowym i etnicznym zamieszkującym to państwo, przede wszystkim art. 12, 33, 34. Słowacja była również stroną wielu aktów prawa międzynarodowego o zasięgu globalnych, w których te prawa były zagwarantowane.

W latach 1993–1998 dwukrotnie funkcję premiera pełnił V. Mečiar. Szczególnie w drugim okresie jego rządów w koalicji HZDS-SNS-ZRS miała miejsce eskalacja konfliktu na linii Budapeszt-Bratysława a jej przedmiotem był właśnie status mniejszości węgierskiej. Uchwalono szereg ustaw, które spowodowały pogorszenie bilateralnych relacji. Zmodyfikowano podział administracyjny, w wyniku czego tereny zamieszkanie przez mniejszość węgierską zostały podzielone w ten sposób, że przyłączono do obszarów etnicznie słowackich. Tylko w jednym z regionów mniejszość węgierska nieznacznie przekroczyła 20% populacji. Ograniczono znacząco dotację dla węgierskich instytucji kulturalnych, zmniejszono środki finansowe dla węgierskich gazet, odebrano możliwość odgrywania innego niż słowacki hymnu państwowego (z wyjątkiem oficjalnych wizyt). Szereg ograniczeń dla przedstawicieli mniejszości wprowadzała również ustawa o języku państwowym. Zastąpiono również świadectwa dwujęzyczne świadectwami wyłącznie w języku słowackim.

Polityka rządu słowackiego wobec mniejszości węgierskiej powodowała nie tylko pogorszenie stosunków z Węgrami. Miała ona znacznie szerszy wydźwięk. Wydarzenia te zbiegły się ze staraniami Republiki Słowackiej o akcesję

²⁹ K. Žarna, *Od Mečiara...*, s. 257.

w Sojuszu Północnoatlantyckim i Unii Europejskiej. W konsekwencji takiego modelu polityki proces ten uległ spowolnieniu, doszło również do marginalizacji Słowacji na arenie międzynarodowej. Rządy V. Mečiara były w tym obszarze krytykowane nie tylko ze strony wspomnianych organizacji, ale również OBWE, Rady Europy oraz ONZ.

Literatura

- Eder W., *Polityka republiki Słowackiej wobec węgierskiej mniejszości narodowej a Unia Europejska i NATO*, „Sprawy Narodowościowe” 2000, z. 12–13.
- Herman M., *Słowacja między Wschodem a Zachodem*, „Przegląd Zachodni” 2000, nr 4.
- Janusz G., *Ochrona praw mniejszości narodowych w Europie*, Lublin 2011.
- Janusz G., *Statystyczny obraz mniejszości narodowych we współczesnej Europie*, [w:] *Mniejszości narodowe i etniczne w procesach transformacji oraz integracji*, red. E. Michalik, H. Chałupczak, Lublin 2006.
- László B., *Maďarské národnostné školstvo*, [w:] *Maďari na Slovensku (1984–2004). Súhrnná správa. Od zmeny režimu po vstup do Európskej únie*, red. J. Fazekas, P. Hunčík, Šamorín 2008.
- Łoś R., *Polityka zagraniczna Słowacji*, Łódź 2007.
- Mesežnikov G., *Vnútropolitický vývoj a systém politických strán*, [w:] *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti*, red. G. Mesežnikov, M. Ivantyšin, Bratislava 1999.
- Podolák P., *Národnostné menšiny v Slovenskej republike. Z hľadiska demografického vývoja*, Martin 1998.
- Walczuk K., *Mniejszości narodowe i etniczne na Słowacji – aspekt prawny*, Warszawa 2020.
- Wojciechowski S., *Mniejszość węgierska w Europie Środkowo-Wschodniej*, „Sprawy Narodowościowe” 2001, z. 18.
- Żarna K., *From a Conflict to Normalization? The Politics and Government of Vladimír Mečiar and Mikulas Dzurinda in Slovakia towards the Republic of Hungary in 1993–2002*, „Athenaeum. Polish Political Science Studies” 2011, nr 30.
- Żarna K., *Mniejszość węgierska w polityce rządu Republiki Słowackiej w latach 1993–1998*, „Politeja” 2020, nr 3.
- Żarna K., *Od Mečiara do Dzurindy. Główne kierunki polityki zagranicznej Republiki Słowackiej w latach 1993–2002*, Rzeszów 2015.